

pitanja nisu nikada postavljena pred Kuću lordova. Ipak i ti precedenti mogu djelovati u sličnom smislu kao i oni Kuće lordova, naime u pravcu skućivanja razvoja prava. Nije pak jasno da li rezerva Kuće lordova znači da Apelacioni sud ne bi trebao mijenjati svoje pravilo (koje je bilo 1946. s odobravanjem spomenuto u Kući lordova) bez pristanka Kuće lordova, ili pak samo znači da precedenti Kuće lordova ostaju na snazi za niže instancije, a da one svoje stajalište prema vlastitim precedentima mogu odrediti samostalno.

Svakako je promjena pravila precedentata u Engleskoj skoro od jednakog značenja kao i najavljena kodifikacija prava u velikom broju materija. Medjutim tek u nekoliko slijedećih godina će se vidjeti u kojoj mjeri i na koji način će Kuća lordova upotrebljavati pravo koje je vratila svojim vijećima.

E.P.

ENGLJSKI APELACIONI SUD

Presuda od 13.X 1966.

Mackender Hill and White c/a
Feldia A.G., Ch.Brachfeld and
Sons S.A. and Diamil S.R.L.

Klauzula o nadležnosti suda - Opstojnost ugovora je pretpostavka za njenu valjanost - Ako je sporazumom stranaka ugovorena primjena prava određene države, pa je ugovorena i nadležnost suda te države, taj sud je forum conveniens - U takvom slučaju engleski sud neće prihvatiti nadležnost u sporu

Tužitelji-osiguratelji zaključili su s trima inozemnim pravnim osobama (sa sjedištima u Italiji, Belgiji i Švicarskoj) osiguranje dragulja za 450.000.- funti uz premiju od 4.675.- funti godišnje, a u tom ugovoru bila je sadržana i klauzula o primjenljivom pravu i o nadležnosti suda ovog sadržaja: "Unatoč tomu što je ova polica načinjena u Londonu (Engleska) ova polica će biti isključivo podvrgnuta belgijskom pravu i svi sporovi koji bi iz nje nastali bit će isključivo podvrgnuti belgijskoj sudbenosti s time što je uglavljeno da svi pozivi, tužbe i postupci koji imaju biti dostavljeni osigurateljima radi te sudske nadležnosti budu smatrani pravilno dostavljeni ako su upućeni njima i uručeni im brigom Lloydovog agenta u Antwerpenu...". Osigurani slučaj navodno je nastupio u Napulju krađom 43.000.- funti dragulja. Osiguranci su tužili pred belgijskim sudom, a osiguratelji su pred engleskim sudom ustali tužbom u kojoj tvrde da je ugovor ("void") ništav zbog protuzakonitosti ("illegality") radi toga što su draguljari-osiguranci navodno krijumčarili dragulje u Italiju, i što

je moguće raskinuti ("voidable") ugovor zbog toga što su osiguranici neke činjenice zatajili ("non-disclosure"). Belgijski sud je obustavio postupak u očekivanju rješenja pitanja nadležnosti od strane engleskog suda. Prvostepeni sudac Roskill je na zahtjev tužitelja-osiguratelja u postupku s jednom strankom ("ex parte") dopustio da se tužba dostavi na temelju čl.11 sudskih pravila o postupku tuženima u inozemstvu, a kad su se tuženi pojavili i prigovorili dostavi tužbe u inozemstvo izvan područja sudbenosti, sudac McNair održao je na snazi odluku suca Roskilla. Na to su tuženi podnijeli žalbu Apelacionom sudu.

Apelacioni sud je žalbu uvažio i odbio zahtjev za dostavu tužbe u inozemstvo. On je najprije konstatirao da bi se tužba sama po sebi mogla dostaviti u inozemstvo, jer se radi o "ugovoru koji je zaključen unutar područja sudbenosti", ali se radi o odluci koja je u slobodnoj sudačkoj ocjeni suda. Tužitelji tvrde da ih ne veže klauzula o primjenljivom pravu i o inozemnoj sudbenosti stoga što što je navodno ugovor ništav zbog protupravnosti po engleskom pravu i što zbog nesaopćenja činjenica do ugovora uopće nije došlo. Suci se s time nisu složili, pa su dva od njih izrično rekli (Lord Denning, M.R. i Diplock, L.J.) da po engleskom pravu ugovor koji je protupravan po engleskom pravu ili po pravu koje treba na ugovor primijeniti nije moguće sudskim putem izvršiti ("unenforceable") no to nije isto što i ništavost. Kad dolazi do primjene englesko pravo, može se govoriti o ništavosti, ali ako ugovor nije ništav prema pravu koje se na nj primjenjuje, onda se ne može govoriti o ništavosti ugovora, jer će biti izvršiv u državi gdje nije protupravan, a neće biti izvršiv tamo gdje je protupravan. Na konkretni ugovor stranke su ugovorile, u skladu s engleskim pravilima o sukobu zakona, primjenu belgijskog prava i s tim u vezi i sudbenost belgijskih sudova, koji su doista "forum conveniens" za prosudjivanje ugovora na koji se primjenjuje belgijsko pravo. Tvrdnja da nesaopćenje činjenica čini ugovor raskidljivim, pa da stoga do njega nije ni došlo, nije ispravna, jer ugovor stoji ako ga osiguratelj ne raskine. Stoga treba ukinuti odluku prvostepenog suca, jer je on pogriješio u pravnoj ocjeni kad je interpretirao englesko pravo (shvaćajući da je protupravnost u engleskom pravu činila konkretni ugovor ništavim kao i gledom na učinak nesaopćenja činjenica), a i pogriješno je ocijenio činjenice s obzirom na shvaćanje kakvo je belgijsko pravo. Slijedom toga će se postupak pred belgijskim sudom moći nastaviti.

Tužitelji su tražili dopuštenje da podnesu pravni lijek Kući lordova, osobito obzirom na pitanje učinka nesaopćenja činjenica osiguratelju od strane osiguranika, ali je to dopuštenje odbijeno.

(LLLR 1966,2, str.449)

E.P.

Bilješka. - Ova odluka Apelacionog suda ukazuje na to da s jedne strane klauzula o sudskoj nadležnosti u inozemstvu, pogotovo kad je dala nadležnost sudu čije je i pravo primjenljivo prema sporazumu stranaka, djeluje i pred engleskim sudovima, ali s druge strane da će biti odlučno pitanje da li je do ugovora uopće došlo ili nije. Opstojnost ugovora je podvrgnuta materijalnim pravilima engleskog prava, koja je u ovom slučaju Apelacioni sud interpretirao u korist opstojnosti ugovora. Odatle slijedi da za ugovore zaključene u Engleskoj u takvim slučajevima treba posebnu pažnju obratiti rekvizitima za valjanost konkretnog ugovora. Inače rješidba je interesantna i po tome što je diskrecionu odluku prvostepenog suca mijenjala, ali je to učinila pozivom na pogrješnu ocjenu pravnih i činjeničnih (strano pravo) pretpostavka za vršenje slobodne sudačke ocjene.

E.P.

ENGLESKI APELACIONI SUD

Presuda od 26.X 1966.

Salomon c/a Commissioners of
Customs and Excise

Tumačenje engleskog prava u vezi s međunarodnim konvencijama - Međunarodne konvencije sudovi primjenjuju kad se donesu zakoni koji ih uvode u interno pravo - Zakonski tekst koji je izričito suprotan međunarodnoj konvenciji mora se poštivati - Postoji oboriva presumpcija da zakonodavac nije htio postupati protivno međunarodnom pravu - Od više mogućih tumačenja zakonskog teksta ima se primijeniti ono koje je u skladu s međunarodnom konvencijom

Tužitelj je ustao tužbom protiv odmjere carinske pristojbe od strane carinskih nadležnih organa na uvezeni fotografski aparat koji je on uvezao iz SAD. Tuženi carinski organ opirao se tužbenom zahtjevu, pa je prvostepeni sudac odbio tužbeni zahtjev. Radilo se o razlici od 16 funti, jer je odmjerena carina sa 28 funti, a tužitelj je tvrdio da je treba odmjeriti sa 12 funti.

Apelacioni sud je uvažio tužiteljevu žalbu i udovoljio njegovom tužbenom zahtjevu. Spor se kretao oko toga što je tužitelj stajao na stajalištu da se carinska pristojba ima odmjeriti prema uveznoj CIF vrijednosti njegovog aparata, a tuženi je naprotiv smatrao da je ovlašten tu pristojbu odmjeriti prema detaljističkoj vrijednosti aparata u trgovini u Engleskoj. Suci Apelacionog suda jednoglasno su smatrali da je zapravo spor oko toga da li se može razlikovati uvoznike-trgovce od uvoznika pojedinaca, pa je